

Интервју са високим представником/специјалним представником ЕУ Валентином Инцком: “БиХ је суверена земља”

Блиц: Шта ОНР очекује од нове власти у БиХ? Шта очекујете конкретно од Републике Српске у наредне четири године?

Валентин Инцко: Избори, побољшање климе у региону и висок степен европског и свјетског фокуса на Босну и Херцеговину представљају подршку босанскохерцеговачким лидерима који имају прилику за нови почетак. Треба даискористету прилику. Нико не жели да се понове посљедње четири године и они који су победили на изборима треба да преузму одговорност за Републику Српску и земљу.

Морам нагласити да је избор њихов. Хоће ли наредне четири године донијети дијалог и здраве компромисе, и с тим и реформе и конкретне резултате које грађани желе, радна мјеста, правду и образовање? Или ће на прво мјесто ставити страначке и личне интересе, увијене у одбрану националних интереса? Видјећемо. Понављам: шта ће донијети наредне четири године: напредак или стагнацију, избор је ваших политичких лидера. Сви знамо који је прави избор и надам се да и они то знају.

Краткорочно гледано, гласачи и међународна заједница очекују

брзо формирање власти на државном нивоу. Међутим, те власти треба да буду ефикасне и стога се коалиције морају заснивати на договореном плану.

То није немогуће, али то ће захтијевати реализам, конструктиван компромис и политичку вољу. Чланство у ЕУ је, на крају, најснажнији покретач, али и гаранција сигурности и просперитета за све грађане ове земље. Сви политички лидери се слажу да желе европску будућност и то представља довољан основ на коме се могу сложити око плана активности.

Сусједи БиХ су чврсто фокусирани на то да уђу у ЕУ што је прије могуће и дјелују у том смјеру, БиХ себи не може допустити да застане иза њих, али ће се то догодити уколико нова коалиција не буде 100% радила на програму ЕУ реформи. Само ако сте определијељени извршавању овог програма постићи ћете напредак. То нам показују ранија искуства осталих земаља. Многи могу бити скептични, али успјех БиХ у постизању договора по питању реформи потребних за либерализацију визног режима доказује да Босна и Херцеговина може испунити услове и да је ЕУ спремна наградити БиХ за то. Уколико нова коалиција интересе обичних грађана стави на прво мјесто, увјеравам вас да ће бити постигнут велики напредак и да то може бити урађено веома брзо. Чврсто вјерујем у то да можете постићи брз напредак ако ова земља дјелује јединствено. Вјерујем да ће нова коалиција препознати ову чињеницу на самом почетку мандата.

Особе које уђу у нове власти постају дио тима својим властитим избором и стога имају заједничку одговорност. Прошло је вријеме када су се они који су на власти могли понашати као да су у опозицији. Политичке странке исувише добро знају да стопа незапослености и сиромаштва значи да становништво то више неће прихватити.

Блиц: Колико је послије посљедње сједнице РС-а реално укидање

ОHR-а?

Валентин Инцко: ОHR ће бити затворен када се у потпуности испуне пет циљева и два услова. То је једноставно тако. Извршавање тога задатка је одговорност политичких лидера и институција Босне и Херцеговине, а не ОHR-а или међународне заједнице.

Тражене мјере су јасне и, искрено, веома прецизно дефинисане. Они знају шта треба да ураде и треба да приону на посао. Недостаје политичка воља да се постигне договор и спроведу реформе. Оно што ме зачуђује је да они лидери који најгласније позивају на затварање ОHR-а су они исти лидери који предузимају кораке за даље блокирање напретка по питању пет циљева.

Блиц: Зашто међународна заједница тврди да помаже Босни и Херцеговини ако ОHR и даље остане? Који су аргументи за ту тврдњу?

Валентин Инцко: У задње четири године смо свједоци наставка рата другим средствима. Неки оспоравају суверенитет и територијални интегритет земље и пријете сецесијом, неки желе даље територијалне подјеле, а неколицина позива на централизовану државу. Ниједан од ових праваца није правац којим ће ићи Дејтон. Дејтон је донио мир и поставио темеље трајној стабилности и достојанственом стандарду живота, али да би се у потпуности реализовали ови идеали земља мора спровести реформе. Сви то знамо. ОHR је помогао овој земљи да далеко одмакне на том путу и како је БиХ остваривала напредак, тако је еволуирала и наша улога, и то тако и треба бити. Нећемо спроводити реформе умјесто изабраних званичника ове земље. Ниједан озбиљан политичар у овој земљи не вјерује да ће ОHR извршавати његов политички програм умјесто њега. Међутим, ОHR је ту и све док је ту наставићемо да омогућавамо напредак гдје год то можемо. Грађани ове земље могу бити апсолутно увјерени

да ја врло озбиљно схватам своје најважније обавезе и да ћу штитити Мировни споразум уколико га било ко покуша оспорити. Надам се да ће важан посао који OHR обавља на оба ова фронта помоћи и да се дају гаранције које су потребне неким политичарима како би почели међусобно разговарати и тражити компромисе. И коначно, не треба сметнути са ума да је OHR дио Дејтонског мировног споразума.

Блиц: Зашто Ви лично нисте показали минимум људског достојанства за вријеме штрајка глађу бившег директора полиције РС Драгомира Андана? Зашто сте га игнорисали?

Валентин Инцко: Господин Андан није био игнорисан. Чињеница је да сам чак и прије његовог потеза био у контакту са господином Анданом и да је он био свјестан става OHR-а и међународне заједнице те мог опредјељења да редовно ревидирам овакве одлуке. Упркос томе, он је одлучио да иде даље са својим протестом и то је била његова и само његова одлука.

Блиц: Анданов случај је класичан примјер кршења људских права од стране OHR-а. На основу чега можете да тврдите да су људи у БиХ и власт једини одговорни за стање у земљи? Јасно је да се већина ствари не може промијенити док је OHR у БиХ.

Валентин Инцко: Не слажем се. Жалбе на одлуке мојих претходника су подношене судовима и међународним правосудним институцијама и у сваком таквом случају су ове институције утврдиле да су то биле неопходне мјере. Свјесни сте и да је у току процес, те да су у задњих неколико година укинуте забране за велики број претходно смијењених званичника.

Блиц: Да ли је БиХ протекторат? Ако тврдите да није, то нам и образложите.

Валентин Инцко: БиХ није протекторат, она ради у партнерству са међународном заједницом. То је суверена, међународно призната земља од 1992. године, са властитим уставним системом и свим другим одликама државности, БиХ је нестална чланица Савјета безбједности УН-а и преузеће предсједавање Савјетом безбједности УН-а за неколико седмица. У Босни и Херцеговини одржавате властите изборе и имате властите правосудне институције. БиХ је земља која је потписала Споразум о стабилизацији и придруживању са Европском унијом и договорила План активности за чланство у НАТО-у. Да је она протекторат, све ово не би било могуће. Поред тога, у протеклих 15 година огромну већину одлука на свим нивоима су донијеле домаће власти, а не међународна заједница, упркос тврдњама неких политичара да је земља протекторат у којем међународна заједница намеће све. Узмите као примјер одбрану, индиректне порезе, реформе правосуђа и електричне енергије, које су успораване у задњих неколико година. Није све те законе усвојио високи представник, него оне исте странке које их сада нападају! Многе од ових реформи су биле кључне да Босна и Херцеговина напредује ка чланству у ЕУ и НАТО-у. Ни ЕУ ни НАТО неће озбиљно разматрати чланство неке земље ако њени политичари говоре о враћању уназад раније остварених реформи умјесто да иду напријед са будућим реформама. Моја порука политичким лидерима је увијек иста: гледајте напријед, а не назад.

Блиц: Да ли је затварање ОНР услов за подношење апликације за кандидатски статус БиХ у ЕУ?

Валентин Инцко: Видјели сте недавне коментаре комесара Филеа по овом питању и Извјештај о напретку који је усвојила Европска комисија 9. новембра. Немам ништа друго да додам осим да кажем да разлог зашто БиХ није добила кандидатски статус у протекле четири године је то што владајућа коалиција није испунила потребне реформе, а не присуство ОНР-а. Напредак на путу ка ЕУ је веома прецизно утврђен – испунити захтјеве

које постави ЕУ. Надам се да ћемо у наредне четири године имати коалицију која ово схвата.

Блиц: Зашто још нисте одговорили Влади РС која тражи помоћ у формирању комисије за маркирање међуентитетске линије разграничења? Хоћете ли се укључити?

Валентин Инцко: Добио сам писмо власти РС-а у којем су ми објаснили зашто вјерују да је потребан тачан опис и обиљежавање међуентитетске линије разграничења. Ускоро ћу одговорити на то писмо. Укратко, Дејтонски мировни споразум се у Анексу II бави обиљежавањем међуентитетске линије разграничења и јасно дефинише да је то питање које, прије свега, треба да ријешестране и то уз укључивање команданта међународних снага у БиХ, тренутно EUFOR-а и NATO-а. Анекс 2, као и сви остали анекси у Дејтонском споразуму, мора бити у потпуности испоштован и у њему се јасно каже да ниједна страна не може предузимати било какве једностране активности. То би заиста представљало озбиљно кршење Дејтона.

Блиц: На који начин ће OHР допринијети економском опоравку земље?

Валентин Инцко: Током састанка који је Управни одбор Савјета за имплементацију мира имао у Сарајеву прошле седмице договорено је са представницима грађанског друштва да су очајнички потребне мјере за рјешавање питања силазног тренда привреде. Чврсто вјерујем да стварно рјешење за ужасну економску ситуацију у Босни и Херцеговини јесте да се спроведу дуго одлагане економске реформе, али ми то не можемо урадити умјесто вас, иако ћемо размотрити како да омогућимо напредак тамо гдје ми то можемо. Оно што је успјело у другим земљама у транзицији може успјети и у БиХ, и то ће бити главна тема мојих разговора са изабраним премијером Џомбићем. Босна и Херцеговина је мала земља која се суочава са бројним

економским и социјалним изазовима. Мора да ради заједничким снагама ако се жели поправити ситуација. БиХ себи једноставно не може да дозволи да буде оптерећена подјелама и то се односи како на оне у сфери економије, тако и у другим подручјима.

БиХ и њени ентитети треба да почну да осјећају користи спроведених реформи, али треба да убрзају дубље реформе. Да ли ће се то и догодити у наредне четири године – у рукама је нових коалиција.

Ентитети позајмљују новац од међународних финансијских институција и чињеница да је ово финансирање доступно је добродошла. Али БиХ посједује и властити новац, на примјер, много милиона КМ је блокирано на рачуну Електропреноса БиХ, а требало би да се искористе за инфраструктурални развој. Мислим да би то било у интересу оба ентитета и свих народа у БиХ. Слично томе, ту је и више од 17 милиона КМ стечених од наплате путарина. Умјесто да се користи за изградњу путева и овај новац стоји на рачуну иако, у ствари, имамо много пројеката изградње путева и у РС-у и у ФБиХ. То баш и нема смисла и зато се надам да ће ускоро бити постигнут споразум који ће дозволити распоdjелу ових прихода.

Оно што сви желимо да видимо јесте економија која расте, више радних мјеста, и самим тим, више наде и оптимизма за грађане.